

1. Гонгало П. Ф. Проблеми відтворення ресурсного комплексу України. *Економіка і екологія*. 2014. № 15. С. 125 – 127.

2. Гончарова Ю. С. Методи та етапи оцінки фінансового потенціалу підприємства. UTR: [http: www.rusnauka.com/15_NPN_2013/Economics/10_138990.doc.htm](http://www.rusnauka.com/15_NPN_2013/Economics/10_138990.doc.htm) (дата звернення: 18.05.2020).

3. Ляш О. І. Потреба оцінювання фінансового потенціалу торговельного підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. Вип. 20.2. С. 116 – 119.

4. Костевич О. Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку. *Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. Чернігів: ЧДТУ, 2020. № 43. С. 54 – 59.

УДК 330.1

Мордань Є. Ю.

к. е. н., доцент,
старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Сумський державний університет,

Бухтіарова А. Г.

к. е. н., старший викладач
кафедри фінансів, банківської
справи та страхування,
Сумський державний університет,

Кравченко Я. І.

студентка кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Сумський державний університет

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ З НЕЛЕГАЛЬНИМИ СХЕМАМИ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

Участь фінансових посередників у нелегальних схемах своїх клієнтів пов'язаних з легалізацією доходів отриманих злочинним

шляхом (далі – ЛДОЗШ) є проблемою не тільки для конкретної фінансової установи або країни, але й для світової фінансової системи, оскільки негативні наслідки від таких операцій є глобальними та відображаються на всіх суб'єктах вітчизняного та світового фінансового ринку. Тому питання щодо протидії ЛДОЗШ стоїть гостро перед усіма міжнародними та національними уповноваженими органами.

Міжнародним досвідом доведено, що протидія ЛДОЗШ є складним процесом, який може відбуватися за рахунок наявності як мінімум таких елементів: спеціально створених уповноважених органів моніторингу та контролю за незаконними операціями; необхідної нормативно-правової бази щодо протидії ЛДОЗШ; відповідальності осіб за недотримання законодавчих вимог.

Очевидно, що зазвичай у процесах ЛДОЗШ задіяна не одна країна, а декілька. Тому, з метою постійного нагляду та контролю за підозрілими операціями, а також протидії проведенню схемних незаконних операцій, на макро- та мікро- рівнях безперервно повинні функціонувати спеціальні уповноважені органи (рис. 1).

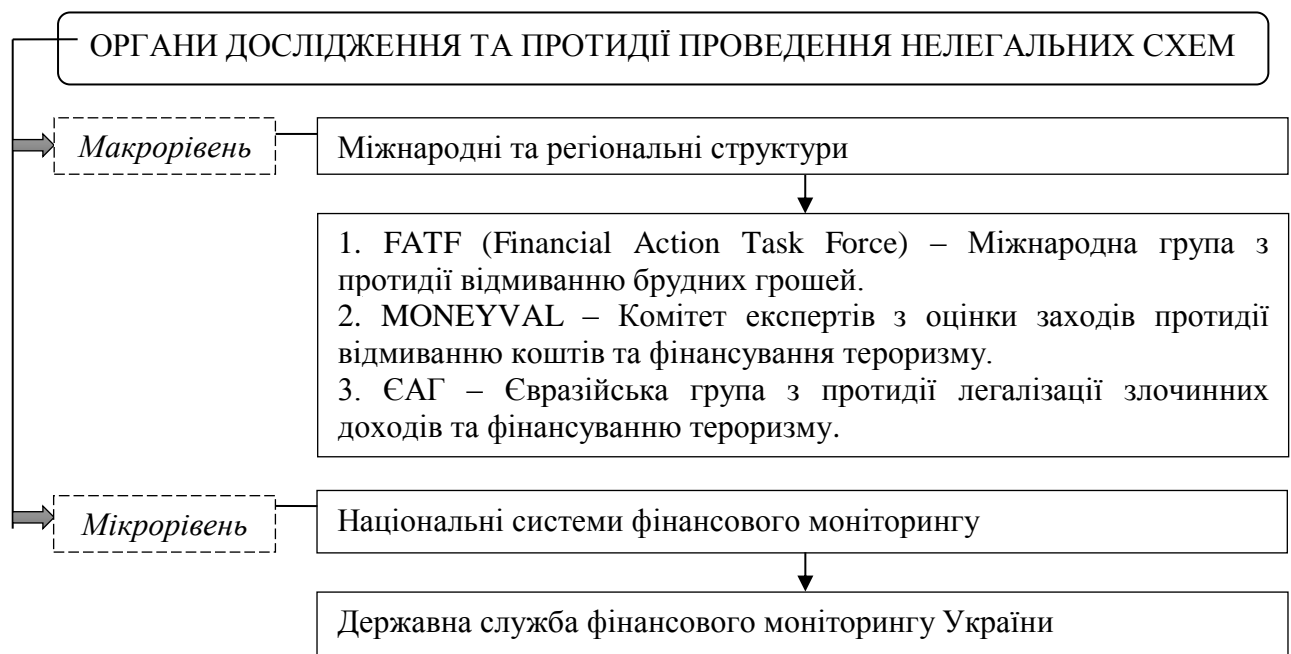

Рис. 1. Органи дослідження та протидії проведення нелегальних схем

Джерело: [3]

Варто зазначити, що протидія ЛДОЗШ на світовому рівні охоплює не тільки вищезазначені органи. Не менш значимими учасниками у боротьбі ЛДОЗШ на макрорівні є й інші уповноважені міжнародні організації, які також займаються розробкою програм та рекомендацій щодо протидії процесам відмивання коштів. Такими міжнародними органами є ООН, Світовий банк, ЄБРР, Базельський комітет та інші.

Відповідно до рисунку 1, ми бачимо, що на національному рівні у кожній країні повинен бути створений спеціальний орган протидії ЛДОЗШ. В Україні таким органом є ДСФМУ, у США – Департамент з посилення боротьби з фінансовими злочинами, у Греції – Спеціальний комітет з боротьби з відмиванням грошей, у Франції – TRANCFIN, у Мексиці – Генеральний директорат для розслідування трансакцій і Агентство з боротьби з ЛДОЗШ [3].

Не менш важливим елементом протидії ЛДОЗШ є наявність відповідної нормативно-правової бази, яка має чітко визначати перелік дій, які віднесено до ЛДОЗШ, відповідальність осіб за проведення таких операцій тощо. Кожна країна, спираючись на вже існуючі міжнародні документи та норми, самостійно створює власний механізм запобігання та протидії ЛДОЗШ з урахуванням особливостей чинного законодавства.

Дослідивши особливості законодавства різних країн світу щодо запобігання та протидії ЛДОЗШ, можна виділити декілька основних та спільних методів боротьби у даній сфері: заборона на створення та ведення анонімних рахунків; якісна перевірка угод, вартість яких перевищує зазначену в чинному законодавстві суму; детальний аналіз операцій з іноземною валютою; перевірка операцій клієнтів з іншими країнами (особливо щодо операцій з країнами, які мають справу з виробленням наркотиків, задіяні в терористичних схемах тощо); контроль за операціями з великими розмірами готівки тощо.

Майже всі країни, які ведуть боротьбу проти ЛДОЗШ, здійснили необхідні зміни в законодавстві, пов'язані з даною сферою, лише

вкінці 80-х років минулого століття. Така ситуація пов'язана з тим, що одні з перших документів у сфері протидії почали з'являтися тільки з 1988 року, зокрема, це Декларація з принципів положень (1988), Віденська конвенція ООН (1988), Конвенція Ради Європи (1990), Директива № 91/3081СЄЕ (1991).

У законодавствах більшості країн зазначено, що ЛДОЗШ вважається злочином, за скоєння якого передбачається кримінальна відповідальність. Більш того, у деяких країнах судовий розгляд злочинів у даній сфері вважається пріоритетним, оскільки проведення процедури ЛДОЗШ несе негативні наслідки не тільки на державному рівні, але й на світовому. Тому, майже всі країни мають власну систему попереджень та покарань за здійснення махінацій у даній сфері.

Міжнародними документами щодо запровадження адміністративної відповідальності за скоєння злочинів у сфері ЛДОЗШ є вимоги міжнародних стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) [1] та Директив ЄС (2015/849, 2018/843). Досвідом більшості розвинених країн доведено, що наявність в нормативно-правових документах переліку заходів впливу та покарань позитивно вплинула не тільки на попередження скоєння правопорушень, але й на зменшення кількості злочинів у даній сфері загалом.

Отже, спираючись на міжнародний досвід з питань боротьби з ЛДОЗШ, можна виділити декілька пріоритетних напрямів діяльності з протидії:

– посилення нагляду та контролю за операціями з іноземною валютою;

– удосконалення механізмів взаємодії фінансових установ, правоохоронних органів і спеціалізованих міжнародних організацій;

– розробка нових механізмів фінансового моніторингу й ідентифікації осіб, помічених у зв'язках з організованими злочинними співтовариствами;

– розвиток нормативно-правової бази як основи для взаємодії правоохоронних органів із зарубіжними і спеціалізованими міжнародними організаціями [2].

Таким чином, зважаючи на негативні наслідки від проведення нелегальних схем щодо ЛДОЗШ, можна стверджувати про необхідність існування системи відповідальності та покарань. З метою виявлення сумнівних дій клієнтів фінансових установ, проводиться фінансовий моніторинг, за результатами якого до фінансових посередників можуть бути застосовані відповідні заходи впливу, метою застосування яких є приведення їх діяльності до відповідності вимогам законодавства у сфері протидії ЛДОЗШ.

Дослідження виконане у рамках держбюджетної науково-дослідної роботи 0120U100473 «Формування інструментарію детінізації економіки України на основі каузального моделювання траєкторій взаємодії фінансових посередників».

Список літератури

1. FATF (2012 – 2019), International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, FATF, Paris, France. URL: www.fatf-gafi.org/recommendations.html.

2. Долгий О. А., Мудряк Т. О., Долгий О. О. Міжнародний досвід і практика України в протидії відмиванню злочинних доходів: кримінально-правовий, оперативно-розшуковий та управлінські аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 1. С. 165 – 169.

3. Кривонос Л. В. Міжнародний досвід державних механізмів запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=730>.